

*Доцевич Т. І., докторант кафедри практичної психології
Харківського національного педагогічного Університету
імені Г.С. Сковороди (м. Харків)*

ОРГАНІЗАТОРСЬКІ ЗДІБНОСТІ У СТРУКТУРІ МЕТАКОГНІТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

У статті представлені психолого-педагогічні підходи до дослідження організаторських здібностей викладача вищої школи. Аналізується проблема діагностики самооцінки організаторських здібностей та її зв'язку із рольовою та метакогнітивною компетентністю викладача вищої школи як професійно важливих якостей у структурі педагогічної діяльності. Визначено, що для педагогів характерним є помірний рівень самооцінки організаторських здібностей.

Ключові слова: педагогічна діяльність викладача вищої школи, організаторські здібності та професійно важливі якості викладача вищої школи, мета когнітивна та рольова компетентність викладача вищої школи.

В статье представлены психолого-педагогические подходы к исследованию организаторских способностей преподавателя высшей школы. Анализируется проблема диагностики самооценки организаторских способностей и ее связи с ролевой и метакогнитивной компетентностью преподавателя высшей школы как профессионально важных качеств в структуре педагогической деятельности. Определено, что для педагогов характерен умеренный уровень самооценки организаторских способностей.

Ключевые слова: педагогическая деятельность преподавателя высшей школы, организаторские способности профессионально важные качества преподавателя высшей школы, метакогнитивная и ролевая компетентность преподавателя высшей школы.

Актуальність дослідження. Зміна ролі викладача та характеру його педагогічної діяльності у впровадженні інноваційних технологій навчання потребує нового розгляду проблеми розвитку особистості педагога, модернізації системи професійних знань та вдосконалення його організаторських здібностей. Сучасний підхід до психологічного аналізу професійної діяльності викладача вищої школи передбачає варіативність процесу формування та становлення суб'єкта навчальної діяльності, що обумовлено складністю системи впливів та умов формування особистості, а також можливостей її професійного розвитку. Однак, у сучасній психологічній науці особливості організаторських здібностей викладача вищої школи розглянуті недостатньо ретельно, що і визначило мету нашого дослідження, яка полягає у визначенні місця організаторських здібностей у структурі метакогнітивної компетентності викладача вищої школи.

Аналіз публікацій з проблеми. Організаторські здібності як предмет психологічного дослідження були вперше виділені в працях (Л. І. Уманського, С. В. Саричева, О. С. Чернишова та ін.), у межах психології управління (Т. Ю. Базаров, Н. В. Бахарова, А. Д. Карнишев, Б. Б. Косов, Р. Л. Кричевський, Н. Д. Левітов, В. Ф. Рубахін, А. В. Філіпов, А. У. Хараш, Р. Х. Шакуров, А. Г. Шмельов), системного

та діяльнісного підходів (І. П. Волков, В. В. Давидов, Ю. Н. Ємельянов, Ю. Д. Красовський, Є. С. Кузьмін, В. С. Лазарев, С. Д. Неверкович, А. Л. Свенцицький, А. А. Тюков).

У педагогічній та віковій психології проблематика організаційних здібностей розглядається у контексті дослідження індивідуально-психологічних рис особистості менеджера освіти (Н. Л. Коломінський), розвитку організаційних здібностей у підлітковому віці (Т. Б. Хомуленко, А. В. Поденко).

Модель структури організаторських здібностей особистості Л. І. Уманського включає організаторське чуття (психологічна кмітливість, практичний психологічний розум, психологічний такт), здатність до емоційно-вольового впливу (суспільна енергійність, вимогливість, критичність) та схильність до організації діяльності (здатність досамостійної організаторської діяльності, виконання функції організатора і відповідальність за роботу інших людей у важких і несприятливих умовах, потреба здійснювати організаторську діяльність і постійну готовність братися за неї, отримання позитивних емоцій від її здійснення) [7].

Т. Б. Хомуленко і А. В. Поденко [8] визначено рівні розвитку організаторських здібностей. Перший рівень відзначається наявністю окремих здібностей, які забезпечують успішність у здійсненні типових управлінських ситуацій. Цей рівень

розвитку організаторських здібностей визначає середню ефективність, оскільки організатор є недостатньо успішним при роботі в більш складних умовах. На перешкоди і ускладнення він реагує негативними переживаннями, а при тривалій дії перешкод активізуються захисні механізми чи розвиваються психосоматичні захворювання.

Другий рівень характеризується наявністю певних здібностей та компенсаторних механізмів, які нівелюють негативні ефекти в ординарних ситуаціях. На даному етапі розвитку організаторських здібностей починає проявлятися індивідуальний стиль. Але можна виділити ряд типових ситуацій, ефективність вирішення яких організатором недостатня. Організатор уникає постановки нових завдань і надає перевагу тим, які він може розв'язувати продуктивно. На цьому рівні він виявляється неготовим до ефективного виконання роботи в нових, більш складних умовах діяльності, оскільки не здатен відслідковувати виникнення принципово нових ситуацій. Негативні емоційні переживання, відчуття втоми, незадоволеності є характерними станами при роботі в особливих умовах.

На третьому рівні в структурі організаторських здібностей присутні такі компоненти, які забезпечують ефективний їх розвиток саме в особливих умовах. У залежності від того, які психічні функції активізуються, можна говорити про ефективність організаторської діяльності в різних типах особливих умов. Якщо задіяні функції саморегуляції, то організатор буде успішним у складних умовах, які виникають в результаті перевантаження і несприятливих факторів. Багатопланове бачення організаторської ситуації супроводжується успішним вирішенням організаторських задач в умовах ризику, невизначеності, суперечливості ознак ситуації та в конфліктних ситуаціях.

Найвищий, четвертий рівень розвитку організаторських здібностей відрізняється такими провідними їх компонентами, які забезпечують оптимальне вирішення організаторських задач будь-якого типу, а саме: саморегуляція, поліконтекстність розуміння ситуації, відсутність суперечливості розвитку окремих організаторських якостей.

Зв'язок організаторських здібностей і компетентності особистості представлений у дослідженнях Н. Л. Коломінського, Дж. Равена.

Н.Л. Коломінський виділяв компетентнісні здібності організатора як один з компонентів у характеристиці здібностей менеджера освіти [5]. Дж. Равен, розглядаючи види компетентності, фактично виділяє серед них ряд таких, що пов'язані зі здатністю до організації: тенденція до більш чіткого розуміння цінностей і установок по відношенню до конкретної мети; тенденція контролювати свою діяльність; залучення емоцій в процес діяльності; готовність і здатність навчатися самостійно; пошук і використання зворотнього зв'язку; впевненість в собі; самоконтроль; адаптивність; відсутність почуття безпомічності; схильність до міркувань про майбутнє; звичка до абстрагування; увага до проблем, пов'язаних з досягненням мети; самостійність, оригінальність та критичність мислення; готовність вирішувати складні та суперечливі проблеми; дослідження середовища для виявлення його можливостей та ресурсів; готовність йти на помірний ризик та інновації; відсутність фаталізму; впевненість в позитивному ставленні суспільства до новацій та знання про особливості їх використання; установка на взаємний виграв і широту перспективи; наполегливість, довіра, ставлення до правил як вказівок бажаних способів поведінки; відповідальність; здатність до співробітництва заради мети; здатність до спонукання інших; здатність прислухатися до думки інших та розв'язувати конфлікти; готовність дозволяти іншим приймати самостійні рішення; здатність ефективно працювати в якості підлеглого; терпимість по відношенню до різних стилів життя; розуміння плюралістичної поведінки; готовність до організаційного і суспільного планування [6].

Методи дослідження.

1. Методика діагностики самооцінки організаторських здібностей.

Для діагностики організаторських здібностей ми використали перелік із сімнадцяти організаторських здібностей, представлений у дослідженні Т.Б. Хомуленко та А.В. Поденко [8], та запропонували викладачам проранжувати їх у відповідності до вираженості у структурах «Я-реальне» та «Я-ідеальне» (17 – найвищий рівень вираженості, 1 – найнижчий рівень вираженості організаторської здібності). Перелік організаторських здібностей наведено у додатку.

Питання психології

2. *Методика діагностики метакогнітивної усвідомленості (G. Schraw, R. S. Dennison в адаптації О.В. Карпова)*[2; 9].

Метакогнітивна усвідомленість визначається зазначеними авторами як здатність осмислювати власну метакогнітивну активність та регулювати процеси метапізнання.

3. *Методика діагностики рольової компетентності П.П. Горностая* [1].

Методика спрямована на визначення рівня розвитку показників рольової гнучкості та чуттєвості, рольової глибини, які виступають складовими рольової компетентності особистості. Рольова

компетентність у нашому дослідженні виступає одним із компонентів рефлексивної сфери особистості викладача, яка є основою для розвитку метакогнітивної компетентності.

Результати дослідження.

За результатами дослідження самооінки організаторських здібностей, було встановлено, що більшість викладачів характеризуються помірним рівнем розвитку такої самооінки ($\chi^2_{\text{Емп}} = 13,37, p < 0,01$). Отже, розподіл досліджуваних за рівнем самооінки організаторських здібностей є нерівномірним і близьким до нормального. Результати дослідження представлені на рис. 1.

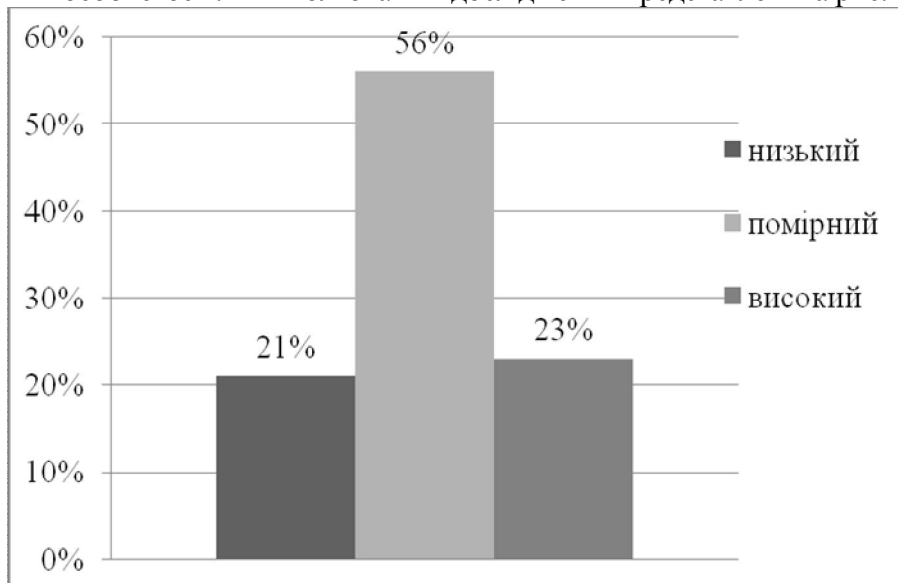

Рис. 1 Розподіл досліджуваних за рівнем розвитку самооінки організаторських здібностей (n=57).

Розглянемо результати кластеризації здібностей у викладачів, представлені на даних за самооінками організаторських здібностей на рис.2.

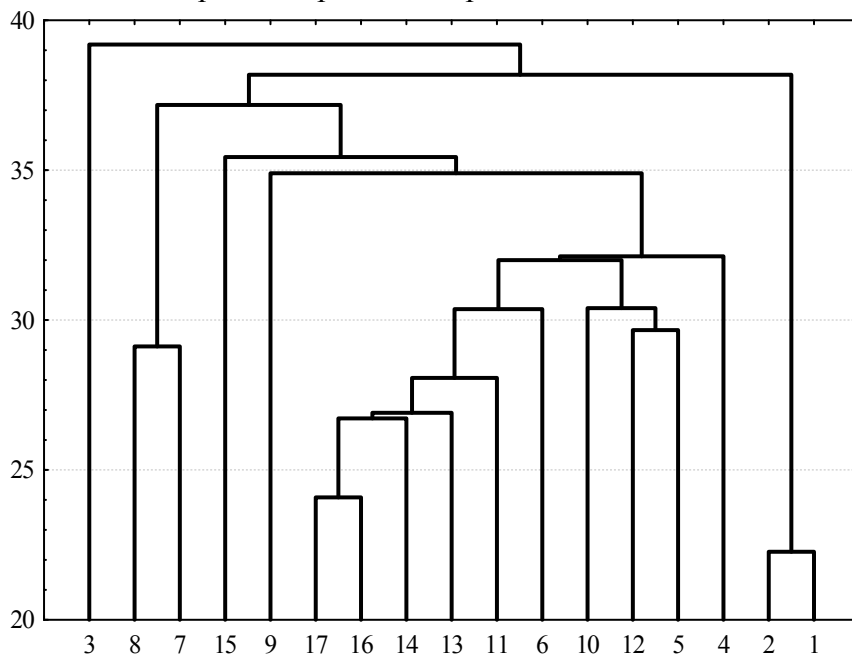

Рис. 2 Дендрограма організаторських здібностей викладачів вищої школи.

З рис. 2 видно, що дендрограма організаторських здібностей викладачів представлена декількома кластерами. Кластер «1-2» об'єднав такі здібності, як «мотивування учасників спільної діяльності» ($M=10,19$, $\sigma=5,97$, $Min=1$, $Max=17$) та «планування процесу реалізації колективної діяльності» ($M=10,98$, $\sigma=4,57$, $Min=2$, $Max=17$) і може бути названий «Мотивування та планування організаційного процесу». Середні значення представлених показників свідчать про те, що майже усі досліджувані викладачі високо оцінювали себе за вираженістю цих організаторських здібностей. Таким чином, зазначені організаторські здібності є пов'язаними між собою та виступають як провідні у професійній діяльності викладачів.

Кластер «7-8» представлений здібностями «контролю якості виконання учасників колективного процесу» ($M=12,36$, $\sigma=4,60$, $Min=1$, $Max=17$) та «оцінки якості виконання ролей і функцій учасників колективного процесу» ($M=10,24$, $\sigma=5,38$, $Min=2$, $Max=17$). Кластер може бути названий, як «Контроль та оцінка організаційного процесу».

Кластер «17-6» представлений наступними здібностями «мовний вплив» ($M=11,08$, $\sigma=4,24$, $Min=3$, $Max=17$), «реалізація індивідуального підходу з урахуванням ситуації та індивідуальних особливостей учасників взаємодії» ($M=10,59$, $\sigma=3,83$, $Min=3$, $Max=17$), «орієнтація в ключових психологічних характеристиках колективу в цілому» ($M=9,03$, $\sigma=3,11$, $Min=3$, $Max=15$), «орієнтації в системі мотивів і цінностей суб'єктів взаємодії» ($M=9,47$, $\sigma=3,66$, $Min=4$, $Max=15$), «орієнтації в інтелектуальних особливостях суб'єктів взаємодії у спільній діяльності» ($M=8,61$, $\sigma=4,27$, $Min=2$, $Max=16$), «орієнтації в особливостях всіх ролей і функцій, які потрібні в колективній діяльності» ($M=6,66$, $\sigma=4,08$, $Min=1$, $Max=13$). Даний кластер може бути позначений як «Психологічна організаційна компетентність».

До кластеру «10-5» увійшли здібності «орієнтації в індивідуальних можливостях суб'єктів колективного процесу» ($M=8,87$, $\sigma=3,95$, $Min=2$, $Max=15$), «оцінці емоційних станів суб'єктів колективної діяльності» ($M=7,66$, $\sigma=4,20$, $Min=3$, $Max=17$), «зміни ролей і функцій з урахуванням особливостей ситуації та перебігу колективного процесу і

особливостей» ($M=5,45$, $\sigma=4,01$, $Min=1$, $Max=14$). Здібності, які увійшли до даного кластеру утворюють умовну групу організаційних здібностей «Ситуативна організаційна компетентність».

Розглянемо результати діагностики рівня самооцінки організаторських здібностей викладачів вищої школи. Для співставлення результатів оцінки «Я-реальне» та «Я-ідеальне» був використаний ранговий r -критерій Спірмена.

Встановлено низький рівень самооцінки за показниками таких організаторських здібностей, як «планування процесу реалізації колективної діяльності» ($r=-0,35$, $p<0,01$), «зміни ролей і функцій з урахуванням особливостей ситуації та перебігу колективного процесу і особливостей» ($r=-0,34$, $p<0,01$), «використання соціально-психологічних технік впливу (переконання, навіювання та ін.)» ($r=0,52$, $p<0,01$). Негативні показники кореляцій свідчать про невідповідність реальної самооцінки певної організаторської здібності та її оцінки у структурі образу ідеального педагога. Отже, викладачі визначають організаторські здібності до планування процесу сумісної діяльності із студентами, реалізації технік педагогічного впливу, корегування ролей відповідно до ситуації як важливі у діяльності ідеального педагога, однак вважають недостатнім їх розвиток у себе.

Встановлено високий рівень самооцінки за показниками таких організаторських здібностей, як «мотивування учасників спільної діяльності» ($r=0,39$, $p<0,01$), «контролю якості виконання учасників колективного процесу» ($r=0,37$, $p<0,01$), «орієнтації в інтелектуальних особливостях суб'єктів взаємодії у спільній діяльності» ($r=0,45$, $p<0,01$). Визначаючи важливість даних здібностей, педагоги високо оцінюють себе за представленістю даних здібностей. Чим вищою мірою значення у професійній діяльності наділені цінності мотивування, контролю та орієнтації в інтелектуальних здібностях студентів, тим більш виражені ці здібності у викладачів, що свідчить про їх високу самооцінку за даними параметрами.

Розглянемо результати кореляційного аналізу показників самооцінки організаторських здібностей та рольової компетентності викладачів, представлені у таблиці 1.

Зв'язок показників самооцінки організаторських здібностей та рольової компетентності викладачів вищої школи

Організаторські здібності до:	Показники рольової компетентності	
	Рольова гнучкість	Рольова глибина
- розподілу ролей і функцій у відповідності з цілями і структурою спільної діяльності, а також згідно індивідуальним можливостям учасників колективного процесу;	0,23	0,34
- зміни ролей і функцій з урахуванням особливостей ситуації та перебігу колективного процесу і особливостей;	0,41	0,32
- орієнтації в особливостях всіх ролей і функцій, які потрібні в колективній діяльності;	0,46	0,42
- оцінки якості виконання ролей і функцій учасників колективного процесу.	0,25	0,54

Встановлено позитивний зв'язок між самооцінкою організаторської здібності до розподілу ролей та функцій у відповідності до задач сумісної діяльності та можливостей учасників колективного процесу і рольовою глибиною ($p < 0,01$) та рольовою гнучкістю ($p < 0,05$) викладачів вищої школи. Таким чином, високий рівень розвитку зазначеної здібності пов'язаний із високим рівнем рольової компетентності викладача. Чим у більшій мірі педагог здатний до занурення у професійні та соціальні ролі, чим більшим рольовим репертуаром він володіє, тим імовірніше, що він високо оцінюватиме себе за мірою здатності до розподілу ролей та функцій в академічній групі студентів під час здійснення навчально-виховного процесу.

Існує позитивні зв'язки між показниками самооцінки такої здібності, як зміна ролей і функцій з урахуванням ситуативних факторів та показниками рольової компетентності ($p < 0,01$). Викладачі, які характеризуються високою мірою розвитку рольової компетентності,

виявляють високу самооцінку власної здатності до трансформації ролей у групі в залежності від ситуації.

Встановлено зв'язки між показниками самооцінки обізнаності у необхідних ролях у колективі та рольової компетентності викладачів ($p < 0,01$). Рольова обізнаність, яка сприяє високій мірі здатності керувати навчально-виховним процесом, взаємообумовлена із високою рольовою компетентністю викладача.

Існують статистично значущі позитивні зв'язки між показниками самооцінки здатності до оцінки якості виконання ролей у групі та показниками рольової гнучкості ($p < 0,05$) та глибини ($p < 0,01$). Викладач, який володіє широким рольовим репертуаром, а також вміє «занурюватись» у роль контролера за якістю навчально-виховного процесу, високо оцінює власні здібності до оцінки якості виконання рольових функцій у робочому колективі та академічній групі студентів.

Таблиця 2

Зв'язок показників самооцінки організаторських здібностей та метакогнітивної усвідомленості викладачів вищої школи

Організаторські здібності до:	Показники метакогнітивної усвідомленості
- орієнтації в інтелектуальних особливостях суб'єктів взаємодії у спільній діяльності;	0,23
- оцінці емоційних станів суб'єктів колективної діяльності;	0,31
- орієнтації в системі мотивів і цінностей суб'єктів взаємодії;	0,26
- орієнтації в ключових психологічних характеристиках колективу в цілому;	0,22
- реалізації індивідуального підходу з урахуванням ситуації та індивідуальних особливостей учасників взаємодії;	0,24
- мовного впливу (розвинений мовний апарат, логіка і емоційність мови).	0,25

Встановлено, що існує зв'язок між самооцінкою організаторських здібностей в орієнтації інтелектуальних особливостей учасників взаємодії у сумісній діяльності та метакогнітивною усвідомленістю викладачів ($p < 0,05$). Отже, осмисленість власних метакогнітивних процесів, умов їх перебігу та

саморегуляції пов'язана із умінням орієнтуватись не тільки у власних інтелектуальних особливостях, а й учасників педагогічного колективу чи академічної групи. Викладач, здатний свідомо регулювати метакогнітивну активність, виявляє

організаторські здібності у визначенні інтелектуального потенціалу студентів.

Встановлено зв'язок між самооцінкою організаторських здібностей в оцінці емоційних станів суб'єктів колективної діяльності та метакогнітивною усвідомленістю викладачів ($p < 0,05$). Метакогнітивна усвідомленість пов'язана із самооцінкою здатності до оцінювання емоційних станів учасників навчального процесу. Викладач, що виявляє здатності до свідомої регуляції метапізнання, має здібності до емпатії, рефлексії власних емоційних станів та психічних станів студентів у процесі сумісної навчальної діяльності.

Існує зв'язок між показниками самооцінки орієнтації в системі мотивів і цінностей суб'єктів взаємодії та метакогнітивною усвідомленістю ($p < 0,05$). Метакогнітивна усвідомленість взаємообумовлена із здатністю педагога до розуміння мотивів та цінностей студентів, їх інтересів, прагнень та сподівань від навчання. Усвідомлюючи те, яким чином отримувати нові знання і для чого, заради якої мети, що характерно для високого рівня метакогнітивної усвідомленості, викладач виявляє більшу емпатію та розуміння проблем, потреб та інтересів студентів.

Існує зв'язок між показниками самооцінки орієнтації в ключових психологічних характеристиках колективу та метакогнітивною усвідомленістю ($p < 0,05$). Метакогнітивна усвідомленість як інтегральна характеристика якості та рівня функціонування метапізнання особистості пов'язана із здатністю до розуміння психологічних характеристик цілого колективу, зокрема інтересів та потреб академічної групи, їх звичаїв та звичок, особливостей організації спілкування із викладачем, вимог до особистості викладача тощо.

Встановлено зв'язок між самооцінкою організаторських здібностей в реалізації індивідуального підходу з урахуванням ситуації та індивідуальних особливостей учасників взаємодії та метакогнітивною усвідомленістю викладачів ($p < 0,05$). Отже, метакогнітивна усвідомленість передбачає високу міру здатності до педагогічного такту, можливостей педагога реалізувати індивідуальний підхід до кожного студента.

Встановлено зв'язок між самооцінкою організаторських здібностей в реалізації мовного впливу та метакогнітивною усвідомленістю викладачів ($p < 0,05$). Таким чином, здатність до здійснення мовного впливу, володіння сугестивними засобами мовлення, високий рівень ораторської майстерності передбачає високу метакогнітивну осмисленість, здатність до

активного застосування метакогнітивних стратегій у педагогічній діяльності викладача вищої школи.

Таким чином, у цілому самооцінка організаторських здібностей позитивно пов'язана із рівнем розвитку метакогнітивної усвідомленості. Поєднання зазначених диспозицій у структурі метакогнітивної компетентності може бути визначено як професійно важливі якості особистості викладача вищої школи.

Висновки.

Організаторські здібності виступають професійно важливою рисою педагога вищої школи, злученого до організації навчально-виховної, культурно-просвітницької, психолого-профілактичної роботи у вищій школі. Така поліфункціональність професійної діяльності педагога передбачає високий рівень розвитку його організаторських здібностей, рольової та метакогнітивної компетентності.

У дослідженні показано, що викладачі вищої школи характеризуються помірним рівнем самооцінки власних організаторських здібностей, у структурі якої високі показники виявлено за такими окремими організаційними здібностями, як «мотивування учасників спільної діяльності», «контролю якості виконання учасниками колективного процесу», «орієнтації в інтелектуальних особливостях суб'єктів взаємодії у спільній діяльності» та низький рівень здібностей до «планування процесу реалізації колективної діяльності», «зміни ролей і функцій з урахуванням особливостей ситуації та перебігу колективного процесу і особливостей», «використання соціально-психологічних технік впливу (переконання, навіювання та ін.)».

Встановлено позитивні зв'язки між параметрами самооцінки організаторських здібностей (до «розподілу ролей та функцій у відповідності до задач сумісної діяльності та можливостей учасників колективного процесу»; «зміни ролей і функцій з урахуванням ситуативних факторів та показниками рольової компетентності»; «обізнаності у необхідних ролях у колективі»; «оцінки якості виконання ролей у групі») і рольовою компетентністю викладачів вищої школи. Таким чином, рівень розвитку зазначеної здібності передбачає відповідну міру сформованості рольової компетентності викладача, його здатності до поглиблення у професійні та соціальні ролі, оволодіння професійно-рольовим репертуаром.

Визначено позитивний зв'язок між показниками метакогнітивної усвідомленості та параметрами самооцінки організаторських здібностей (до «орієнтації в інтелектуальних особливостях суб'єктів взаємодії у спільній діяльності», «оцінки емоційних станів

Питання психології

суб'єктів колективної діяльності», «орієнтації в системі мотивів і цінностей суб'єктів взаємодії», «орієнтації в ключових психологічних характеристиках колективу в цілому»; «реалізації індивідуального підходу з

урахуванням ситуації та індивідуальних особливостей учасників взаємодії»; «мовного впливу (розвинений мовний апарат, логіка і емоційність мови)».

ДОДАТОК

Здібності до:

- мотивування учасників спільної діяльності;
- планування процесу реалізації колективної діяльності;
- прогнозування особливостей процесу здійснення колективної діяльності;
- розподілу ролей і функцій у відповідності з цілями і структурою спільної діяльності, а також згідно індивідуальним можливостям учасників колективного процесу;
- зміни ролей і функцій з урахуванням особливостей ситуації та перебігу колективного процесу і особливостей;
- орієнтації в особливостях всіх ролей і функцій, які потрібні в колективній діяльності;
- контролю якості виконання учасників колективного процесу;
- оцінки якості виконання ролей і функцій учасників колективного процесу;

- координації взаємодії в процесі реалізації колективної діяльності;
- орієнтації в індивідуальних можливостях суб'єктів колективного процесу;
- орієнтації в інтелектуальних особливостях суб'єктів взаємодії у спільній діяльності;
- оцінці емоційних станів суб'єктів колективної діяльності;
- орієнтації в системі мотивів і цінностей суб'єктів взаємодії;
- орієнтації в ключових психологічних характеристиках колективу в цілому;
- використання соціально-психологічних технік впливу (переконання, навіювання та ін.);
- реалізації індивідуального підходу з урахуванням ситуації та індивідуальних особливостей учасників взаємодії;
- мовного впливу (розвинений мовний апарат, логіка і емоційність мови).

Література

1. Горноста́й П.П. Личность и роль: Ролевой подход в социальной психологии личности / П.П.Горноста́й – К.: Интерпресс ЛТД, 2007. – 312с.
2. Карпов А. В. Психология метакогнитивных процессов личности / А. В. Карпов, И. М. Скитяева. – М.: Ин-т психологии РАН, 2005. – 352 с.
3. Кашапов М. М. Абнотивность как базовая компетентность преподавателя высшей школы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: usru.org/images/a/ac/Kashapov_M_article.doc
4. Кашапов М. М. Творческая деятельность профессионала в контексте когнитивного и метакогнитивного подходов / под ред. М. М. Кашапова, Ю. В. Пошехоновой. – Ярославль, 2012. – 384 с.
5. Коломінський Я.Л. Психологія менеджмента в освіті (соціально-психологічний аспект) : дис. ... д.психол.н. / Я.Л. Коломінський. - Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України. - Київ – 2001. – 38 с.
6. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Дж. Равен. – М., «Когито-Центр», 2002. – 396 с.
7. Уманский Л.И. Личность. Организаторская деятельность. Коллектив. / Л.И. Уманский. — Кострома: КГУ им. Н. А. Некрасова, 2001.–208 с.
8. Хомуленко Т.Б. Генезис організаторських здібностей у школярів / Т.Б. Хомуленко, А. В. Поденко // Психологія у XXI столітті: перспективи розвитку: Матеріали VI Костюківських читань. Т.3. - К.: Міленіум, 2003. – С. 67-72.

Dotsevich T. I., doctoral kafedri praktichnoi psihologii

ORGANIZATORSKI ZDIBNOSTI DO STRUKTURI METAKOGNITIVNOЇ KOMPETENTNOSTI VIKLADACHA VISCHOЇ SCHOOL

The paper presents the psychological and pedagogical approaches to the study of organizational skills of a high school teacher. The problem of research methods of organizational capabilities and its relation to the role and metacognitive competence of a high school teacher as professionally important qualities in the structure of educational activities are set. Determined that teachers has a middle level of self-organizing abilities. The connection parameters of esteem of organizational skills and metacognitive awareness, the role-depth and role-flexibility of individual teachers of high school are shown. Organizational skills in the structure of metacognitive competence defined as professionally important qualities of the teacher to implement educational activities.

Keywords: *teaching activities of high school teacher, organizational skills and professional qualities of high school teacher, metacognitive and role competence of high school teacher.*